

๑. ชื่อเรื่องแนวทางการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง

๒. หลักการและเหตุผล

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์สาธารณสุข และโครงสร้างประชากรที่คนเกิดน้อยลง และอายุยืนมากขึ้น ปี๒๐๕๐องค์การสหประชาชาติได้คาดการณ์จำนวนผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า ประเทศไทยจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ ๒ คือร้อยละ ๒๕ ของประชากรทั้งหมด(สำนักสถิติแห่งชาติ,๒๕๕๓) รองจากประเทศสิงคโปร์ ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุ ประมาณร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เมื่ออายุเพิ่มขึ้นมักพบมีโรคประจำตัวเกิดขึ้นด้วย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ พบผู้สูงอายุร้อยละ ๘๗ มีโรคประจำตัวเรื้อรังมากกว่า ๑ โรค โรคเรื้อรังที่พบมากในผู้สูงอายุ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง โรคเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมอง

โรคหลอดเลือดสมองเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองและโรคหลอดเลือดหัวใจเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๔๐, ๒๕ ตามลำดับ โรคอัมพฤกษ์อัมพาตสูงกว่าคนปกติ ๕ เท่า และมีโอกาสเสียชีวิตสูงกว่าคนปกติถึง ๒-๔ เท่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกระทรวงสาธารณสุข,๒๕๕๓)โรคหลอดเลือดสมอง (stroke) เป็นโรคที่ทำให้เกิดความพิการ แขนขาอ่อนแรง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัวด้อยลงไปอย่างมาก (สิรินธรฉัตรศิริกาญจน,๒๕๕๒) นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่พบมากเป็นอันดับ ๓ รองจากโรคมะเร็งและอุบัติเหตุ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข,๒๕๕๖) ส่วนผู้ที่รอดชีวิตจะมีความพิการหลงเหลือตามมาเป็นส่วนใหญ่ สถาบันประสาทวิทยาและสมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทยได้ชี้ว่า คนไทยป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองมากกว่า ๒.๔ แสนคน และมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคประมาณ ๑๐ ล้านคน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ผู้ที่รอดชีวิตจะมีอาการอัมพาตถึงปีละประมาณ ๘๔,๐๐๐ คน และต้องเสียค่าใช้จ่ายรักษาผู้ป่วยรายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๓) ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่าไม่มีวิธีใดที่จะจัดการกับโรคหลอดเลือดสมองได้ดีเท่ากับการป้องกัน

ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนารุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาภาวะสุขภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคสำคัญได้ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจด้านสาธารณสุขแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นให้ครอบคลุม ๔ มิติ คือการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะพัฒนาระบบงานหลักประกันสุขภาพตามนโยบายปฏิรูประบบพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาพื้นที่กรุงเทพมหานครได้มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง ซึ่งล้วนเป็นภัยคุกคามสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ก่อให้เกิดความ

สูญเสียมากมายทั้งรายได้และงบประมาณจำนวนมากในการรักษาพยาบาล สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญของการบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการควบคุมป้องกันโรคให้ครอบคลุมพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญมีภารกิจหลักในการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เขตคันนายาว โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของระบบสุขภาพภาคประชาชนในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ออส. เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องชีวิตของผู้คนในชุมชนได้อย่างลึกซึ้งและสามารถเข้าถึงคนในชุมชนได้ดีเป็นอย่างดี ศูนย์ ๕๖ ทับเจริญ มีออส. ในชุมชนจำนวน ๒๖๖ คน ออส. ยังมีข้อจำกัดในการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง รวมทั้งโรคความดันโลหิตสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดความรู้และทักษะยังไม่เพียงพอ ทำให้มีความมั่นใจน้อยในการเข้าไปดูแล นอกจากนี้การติดตามดูแลมักมุ่งเน้นไปที่ผู้ป่วยที่มีอาการผิดปกติชัดเจนมากกว่ากลุ่มเสี่ยง ออส. ส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานตามการสั่งการจากเจ้าหน้าที่ซึ่งขาดการวางแผนงานด้วยตนเอง ศูนย์ ๕๖ ทับเจริญตระหนักถึงความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมองจึงได้สำรวจและคัดกรองภาวะสุขภาพประชาชนในพื้นที่ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๕- ๒๕๕๗ พบว่า มีจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมากเป็นอันดับแรกถึงร้อยละ ๔.๗ ถึงแม้ศูนย์บริการสาธารณสุขจะจัดกิจกรรมเพื่อให้คำแนะนำกับผู้ป่วยเหล่านี้แล้วก็ยังไม่สามารถป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้ จึงเกิดผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ขึ้นในปี ๒๕๕๘ จำนวน ๓ ราย ซึ่งในจำนวนนี้เสียชีวิตแล้ว ๑ ราย จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยและญาติของผู้ป่วยรายใหม่พบว่าผู้ป่วยขาดการรักษาอย่างต่อเนื่อง ๒ ราย อีก ๑ รายเข้าใจว่าตนเองสามารถคุมความดันได้ดีแล้วจึงไม่มารับยาอีก จะเห็นได้ว่าผู้ป่วยยังขาดความรู้ มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในการดูแลตนเองและไม่เห็นความสำคัญของการมาตรวจตามนัด

แนวทางในการป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง การสร้างความเข้มแข็งให้กับออส. จึงถือเป็นเรื่องสำคัญในลำดับต้นๆของการพัฒนาระบบสุขภาพภาคประชาชน จำเป็นต้องใช้ ออส. เป็นสื่อกลางที่สำคัญในการติดตามการปฏิบัติตัวของผู้ป่วย จึงต้องมีการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีความรู้ ความสามารถไปถ่ายทอดความรู้ในการดูแลตนเองให้กับผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้เพื่อให้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับโรค ลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง สามารถใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์การเกิดโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญลดลง

๓.๒ ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองในพื้นที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญมีสุขภาพดีขึ้น

๔. เป้าหมาย

ในปี ๒๕๕๘ อาสาสมัครสาธารณสุข ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญได้รับการอบรมโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (GROUP PROCESS)

กระบวนการกลุ่มเป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ

จุดเริ่มต้นของค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การศึกษากลุ่มคนด้านพลังกลุ่มและผู้ที่ได้เชื่อว่าเป็นบิดาของกระบวนการกลุ่มก็คือ เคิร์ทเลวิน(Kurt Lewin) นักจิตวิทยาสังคมและนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ.๑๙๒๐ เป็นต้นมา และได้มีผู้นำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การพัฒนาบุคลิกภาพและจุดประสงค์อื่นๆ รวมทั้งในวงการศึกษ

๑. หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มก็คือ แนวคิดในทฤษฎีภาคสนาม ของเคิร์ทเลวิน ที่กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

๑.๑ พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

๑.๒ โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน และจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม

๒.๓ การรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ ความรู้ และความคิด

๒.๔ สมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงานโดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายของกลุ่ม

๒. หลักการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ที่สำคัญมีดังนี้

๒.๑ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิดจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนโดยกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนทั้งด้านความคิด การกระทบและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๒.๒ การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

๒.๓ การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

๒.๔ การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีระบบและมีขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือตอบคำถามการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. หลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม คือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของแต่ละคน ในกลุ่มมีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐)

๓.๑ เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

๓.๒ เป็นการเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่จะฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้

๓.๓ เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเองของนักเรียนเองโดยครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และพบคำตอบด้วยตนเอง

๓.๔ เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่างๆ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

๔. รูปแบบและขั้นตอนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐) มีขั้นตอนดังนี้

๔.๑ ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ทั้งจุดหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

๔.๒ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเองและมีการเพื่อทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๔.๒.๑ ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนการสอนการจัดสถานที่ การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกาหรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

๔.๒.๒ ชั้นสอน เป็นชั้นที่ครูลงมือสอนโดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่างๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่นกิจกรรม เกมและเพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง อภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

๔.๒.๓ ชั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แล้ว จะให้นักเรียนวิเคราะห์และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ความสัมพันธ์กันในกลุ่ม ตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานกลุ่ม ให้คนอื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ชั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่น และมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

๔.๒.๔ ชั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ นักเรียนสรุปรวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและ นำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่นประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและ สร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหาประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

๔.๒.๕ ชั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลว่าผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อย เพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้สมาชิกติชมหรือวิจารณ์แก่กันโดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้และจะทำผู้สอนเข้าใจนักเรียนได้ อันจะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกันจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่นักเรียน

๕. ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่ม

การแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน (คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน๒๕๓๔:๒๓๐)เช่น

๕.๑ แบ่งกลุ่มตามเพศ ใช้ในกรณีมีวัตถุประสงค์ที่ชี้เฉพาะลงไป เช่นต้องการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและชายในด้านต่างๆ เช่น ทักษะคิด ค่านิยม ฯลฯ

๕.๒ แบ่งตามความสามารถใช้ในกรณีที่ครูมีภาระงานมอบหมายให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปตามความสามารถ หรือต้องการศึกษาความแตกต่างในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำ

๕.๓ แบ่งตามความถนัด โดยแบ่งกลุ่มที่มีความถนัดเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน

๕.๔ แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ โดยให้สมาชิกเลือกเข้ากลุ่มกับคนที่ตนเองพอใจ ซึ่งครูทำได้แต่ไม่ควรใช้บ่อยนักเพราะจะทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลที่หลากหลาย

๕.๕ แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง ครูเจาะจงให้เด็กบางคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ให้เด็กเรียนเก่งกับเด็ก ที่เรียนอ่อนเพื่อให้เด็กเรียนเก่งช่วยเด็กที่เรียนอ่อน หรือให้เด็กปรับตัวเข้าหากัน

๕.๖ แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม ไม่เป็นการเจาะจงว่าให้ใครอยู่กับใคร

๕.๗ แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์ คือ การรวมกลุ่มโดยพิจารณาเด็กที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการช่วยกันวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ

๖.วิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักการการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

๖.๑ การระดมความคิด เป็นการรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิก ๔ -๕ คน และให้ทุกคนแสวงหาความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้หลายแง่มุม ทุก ความคิดได้รับการยอมรับโดยไม่มีใครโต้แย้งกัน แล้วนำความคิดทั้งหมดมาผสมผสานกัน

๖.๒ ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นโดยให้ผู้เรียนตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีการสรุปผลในลักษณะของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ วิธีการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดความสนุกสนาน

๖.๓ บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกโดยใช้บุคลิกภาพประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา

๖.๔ สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนโดยการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก

๖.๕ กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ใช้การสอนเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริงแต่นำดัดแปลงเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจและฝึกทักษะการแก้ปัญหาการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนยิ่งขึ้น

๖.๖ การแสดงละคร เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามบทที่มีผู้เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดเข้ามาใส่ในการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยให้มีประสบการณ์ในการรับรู้เหตุผล ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงาน ร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

๖.๗ เป็นวิธีการสอนโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกประมาณ ๖ -๑๒ คนและมี

การกำหนดให้มีผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วสรุปหรือประมวลสาระที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลหรือประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้ข้อมูลมากขึ้นวิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเหล่านี้ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายและผู้สอนอาจใช้วิธีสอนอื่น ๆ ได้อีก โดยยึดหลักสำคัญ คือ การเลือกใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง

๗. การประเมินผลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (ทศนา เขมมณี และคณะ ๒๕๒๒) มีดังนี้

๗.๑ การให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้สอนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

๗.๒ การให้ผู้เรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถประเมินผลได้ ๒ ลักษณะคือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม และการประเมินผลความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

๘. บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

บทบาทครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน ๒๕๔๐) มีดังนี้

๘.๑ มีความเป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนสนใจให้กำลังใจ สนทนา ไถ่ถาม

๘.๒ พูดน้อย และจะเป็นเพียง ผู้ประสานงาน แนะนำ ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการเท่านั้น

๘.๓ ไม่ชี้นำหรือโน้มแนวความคิดของนักเรียน

๘.๔ สนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานแสดงออกอย่างอิสระ และแสดงออกซึ่งความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

๘.๕ สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลการทำงาน ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

SWOT Analysis

ปัจจุบันการวางแผนกลยุทธ์หรือ Strategic Planning เป็นสิ่งที่ได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมาก ทั้งในกิจการด้านการทหาร ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเมืองระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะในการบริหารงานภาคธุรกิจเอกชนนั้นถือได้ว่าประสบความสำเร็จสูงมาก ก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับกันมากสำหรับวงงาน/วงการราชการก็จำเป็นต้องมีการวางแผน/จัดทำแผนกลยุทธ์เช่นเดียวกับวงการธุรกิจเอกชน ทั้งนี้ นอกจากส่วนราชการจะต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ มาตรา ๙ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๖๖ แล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความอยู่รอด (Survive) และความก้าวหน้า (Growth) ของส่วนราชการในอนาคตอีกด้วย

การวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด มีการวิเคราะห์อนาคตและคิดเชิงการแข่งขัน ต้องการระบบการทำงานที่มีความสามารถในการปรับตัวสูงสำหรับการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันและสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ และในการวางแผนกลยุทธ์นั้นสิ่งที่สำคัญ จำเป็นสำหรับองค์กรคือ “การกำหนดกลยุทธ์” สำหรับใช้ในการทำงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรจะถูกกำหนดตามธรรมชาติและลักษณะขององค์กรนั้น ๆ ทั้งนี้ องค์กรจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้นั้นต้องรู้สถานภาพหรือภาวะขององค์กรของตนเสียก่อน และนอกจากนั้นยังต้องมีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับตนเองด้วย ซึ่งวิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์สถานะขององค์กรและกระบวนการกำหนดกลยุทธ์มีหลายวิธีด้วยกัน และหนึ่งในวิธีการเหล่านี้คือ การวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis ซึ่งเป็นวิธีการที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะเครื่องมือในการประเมินหรือวิเคราะห์องค์กรเพื่อการวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร

ความหมายของSWOT

การวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า SWOT Analysis หมายความว่าวิเคราะห์และประเมินว่าองค์กรมีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakens) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) อย่างไรเพื่อที่จะนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรต่อไป

SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ ๔ ตัวจากคำว่า Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats โดยมีรายละเอียดอักษรย่อ ดังนี้

Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้วยความสามารถซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในองค์กรที่ทำได้ไม่ดี

Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

Threats คืออุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร

ไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

กรอบการวิเคราะห์ SWOT

ในการวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis นั้น การกำหนดเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็น (Area) เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เพราะว่า การกำหนดประเด็นทำให้การวิเคราะห์และประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง

โอกาสและอุปสรรคได้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดประเด็นหลัก (key area) มากกว่าใด โอกาสที่จะทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องจะมากยิ่งขึ้นตามไปด้วยทั้งนี้ การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ SWOT ใด ๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะงานหรือลักษณะของธุรกิจและธรรมชาติขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งกรอบการวิเคราะห์ SWOT มีหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่นิยมใช้กันคือ การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กร และการวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กร ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กร (External Environment Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กร เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกองค์กร แต่เข้ามามีบทบาทหรือผลกระทบต่อองค์กรจนเป็นผลให้การดำเนินงานขององค์กร จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดังกล่าว สภาพแวดล้อมขององค์กรในที่นี้อาจหมายถึงสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เช่น คู่แข่ง ซึ่งนับวันจะเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมภายนอกประเภทอื่นที่มันจะเข้ามามีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรเช่น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าของวิทยาการที่หน่วยงานหรือองค์กรได้นำมาใช้หรือการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ หรือกฎหมายสำหรับปฏิบัติ เป็นต้น

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรตามปัจจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าประเด็นหลักที่ควรนำมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ ประกอบด้วย

๑.๑ Socio-culture Factors) ประกอบด้วย ความต้องการของผู้รับบริการ โครงสร้างประชากร การศึกษา อนามัย อาชีพ ความรู้เจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีโลกาภิวัตน์กระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ฯลฯ

๑.๒ Technological Factors ประกอบด้วยนวัตกรรม ความมีอยู่ของเทคโนโลยี ฯลฯ

๑.๓ Economic Factors ประกอบด้วย ภาวะทางเศรษฐกิจการจ้างงาน อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การกีดกัน/กีดกันทางการค้า ฯลฯ

๑.๔ Political and Legal Factors ประกอบด้วย เสถียรภาพของรัฐบาล นโยบายของพรรคการเมือง กฎหมาย กฎบัตรสหประชาชาติสนธิสัญญาและอนุสัญญา ฯลฯ และ

๑.๕ Physical Factors ประกอบด้วย สภาพทางภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศภัยธรรมชาติ ฯลฯ

๒. การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กร (Internal Environment Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กรเป็นการประเมินศักยภาพของการดำเนินงานขององค์กรที่ผ่านมาในอดีต (Post experiences) และในปัจจุบันว่าประสบผลสัมฤทธิ์มีปัญหาอุปสรรคหรือมีข้อมูลในการสำรวจหาโอกาส (Opportunity) ตรวจสอบภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด (Threats หรือ Constraint) หรือ ตรวจสอบสภาวะการเสี่ยง (Risks) รวมทั้งการตรวจสอบทางด้านศักยภาพขององค์กรทางด้านปัจจัยหรือทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารจัดการ

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กรตามนัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าประเด็นหลักที่ควรนำมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ประกอบด้วย ๑) Structure and Policy ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กรนโยบาย กลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน ฯลฯ ๒) Services ประกอบด้วย ผลผลิตและผลลัพธ์ (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย ฯลฯ ๓) Manpower ประกอบด้วย อัตรากำลัง (ทั้งปริมาณและคุณภาพ) ระบบการบริหารบุคคล ฯลฯ ๔) Money ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านการเงิน การระดมทุน ฯลฯ ๕) Materials ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ อาคารสถานที่ ฯลฯ และ ๖) Management ประกอบด้วย กระบวนการ/ระบบ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม องค์กรฐานข้อมูลและสารสนเทศระบบการวางแผนและประเมินผล การสื่อสารภายใน การสร้างเครือข่าย ฯลฯ

กระบวนการ/วิธีการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

๑. การวิเคราะห์จุดแข็ง : เป็นการพิจารณาว่าอะไรบ้างที่หน่วยงาน/องค์กรทำได้ดี
๒. การวิเคราะห์จุดอ่อน : เป็นการพิจารณาว่าอะไรบ้างที่หน่วยงาน/องค์กรทำได้ไม่ดี
๓. การวิเคราะห์โอกาส : เป็นการพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น/คาดว่าจะเกิดขึ้นมีผลกระทบต่อหน่วยงาน/องค์กรในเชิงโอกาสอะไรบ้าง
๔. การวิเคราะห์อุปสรรค: เป็นการพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น/คาดว่าจะเกิดขึ้นมีผลกระทบต่อหน่วยงานองค์กรในเชิงอุปสรรคอะไรบ้าง

การประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

๑. การประเมินจุดแข็ง: เป็นการพิจารณาว่าจุดแข็งที่หน่วยงาน/องค์กรได้วิเคราะห์/ดำเนินการประเมินว่าจุดแข็งต่อละข้อ/ประเด็นมีศักยภาพมีผลกระทบต่อหน่วยงาน/องค์กร (Potential impact) เพียงใดและมีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบ (Relative important) อย่างไร
๒. การประเมินจุดอ่อน : เป็นการพิจารณาว่าจุดอ่อนที่หน่วยงาน/องค์กรได้วิเคราะห์/ดำเนินการประเมินว่าจุดอ่อนแต่ละข้อ/ประเมินมีศักยภาพส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน/องค์กร (Potential impact) เพียงใดและมีความสำคัญเชิงเปรียบเทียบ (Relative important) อย่างไร

๓. การประเมินโอกาส: เป็นการพิจารณาว่าโอกาสที่หน่วยงานได้วิเคราะห์/ดำเนินการประเมินว่าโอกาสแต่ละข้อ/ประเด็นมีศักยภาพส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน/องค์กร (Potential impact) เพียงใด และมีความเป็นไปได้ของความสำเร็จ (Probability of success) อย่างไร

๔. การประเมินอุปสรรค: เป็นการพิจารณาว่าอุปสรรคที่หน่วยงาน/องค์กรได้วิเคราะห์/ดำเนินการประเมินว่าอุปสรรคแต่ละข้อ/ประเด็นมีศักยภาพรุนแรงต่อหน่วยงาน/องค์กร (Potential severity) เพียงใด และมีความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้น (Probability of occurrence) อย่างไร

จากการวิเคราะห์ SWOT ของศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญ พบว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาส อุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง : Strengths

๑. มีทีมสหวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถ
๒. มีอาสาสมัครสาธารณสุขที่เข้มแข็ง

จุดอ่อน : Weakness

๑. ขาดระบบการส่งต่อผู้ป่วยจากศูนย์ไปสู่งานอนามัยชุมชนที่มีคุณภาพ
๒. หมู่บ้านที่สร้างใหม่จำนวนมากยังไม่มีอาสาสมัครสาธารณสุข

โอกาส : Opportunities

๑. มีเครือข่ายในชุมชนที่เข้มแข็งเช่น กรรมการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน ชมรมโรคเรื้อรังในชุมชน

อุปสรรค : Threats

๑. มีงานนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการก่อน
๒. ทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้รับคำสั่งให้ประชุมหรืออบรมด่วน
๓. เจ้าหน้าที่ย้าย โอน ลาออก

ผลจากการวิเคราะห์ SWOT จะพบว่าศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญ มีจุดแข็งที่สำคัญคือมีทีมสหวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถและมีอาสาสมัครสาธารณสุขที่เข้มแข็ง และยังมีโอกาสที่จะส่งเสริมให้

เกิดการพัฒนการทำงานคือการมีเครือข่ายที่เข้มแข็งในชุมชนเช่นกรรมการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมโรคเรื้อรังในชุมชน เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของการทำงานในชุมชน

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ ภารกิจที่ดำเนินการ

๖.๑.๑ ศึกษาสาเหตุของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยรายใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตคันนายาว โดยใช้การพูดคุยกับผู้ป่วยและญาติ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปสาเหตุที่สำคัญของการเกิดโรค

๖.๑.๒ นำข้อมูลที่ได้ปรึกษากับผู้บริหารเพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำแนวทางการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง

๖.๑.๓ แต่งตั้งคณะทำงาน โดยมีผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ทับเจริญ ประธานที่ปรึกษาคณะทำงาน

๖.๑.๔ จัดประชุมคณะทำงานประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักกายภาพบำบัด พนักงานสุขภาพ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันหาแนวทางการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง โดยนำผลจากการศึกษาสาเหตุของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งที่เสียชีวิตและยังมีชีวิตอยู่ มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้ ส่วนที่ ๑. สถานการณ์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงและผู้ดูแล ส่วนที่ ๒. บทบาทของอสส. ในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง ส่วนที่ ๓. แนวทางการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงที่มีความสามารถในการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน ส่วนที่ ๔. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของอสส.

๖.๑.๕ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

๖.๑.๖ จัดประชุมเพื่อชี้แจงภารกิจ/บทบาทและกำหนดแนวทางการดำเนินการและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

๖.๑.๗ ประสานระหว่างเจ้าหน้าที่อสส. ประธานชุมชน ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงในชุมชน และประชาชนในชุมชน

๖.๑.๘ รับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการโดยกำหนดพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม

๖.๑.๙ เตรียมสื่อสุขภาพประเภทต่างๆ

๖.๑.๑๐ จัดทำทะเบียนกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองในแต่ละชุมชน

๖.๑.๑๑ จัดทำโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพอสส.ในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง ด้านการจัดการ ด้านความสามารถในการให้คำแนะนำ ใช้กระบวนการกลุ่มในการเพิ่มพูนความรู้

ฝึกทักษะการเยี่ยมบ้าน ประเมินอาการ ภาวะแทรกซ้อน พัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ด้านการวางแผนการพัฒนาด้านสุขภาพ ด้านการบันทึกข้อมูล

๖.๑.๑๒ ประเมินผลการดำเนินโครงการ

๖.๒ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stake holders)

เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕๖ ทับเจริญ

ผู้นำชุมชนมีส่วนในการสนับสนุนเรื่องสถานที่จัดกิจกรรมในชุมชนและการประชาสัมพันธ์ผู้สูงอายุ กลุ่มเสี่ยงในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

อาสาสมัครสาธารณสุข (ออสส.) มีส่วนในการติดตามประเมินผลในชุมชนด้วยการเยี่ยมบ้าน การให้คำแนะนำ การวัดความดันโลหิต ฯลฯ

๗. ระยะเวลาการดำเนินการเมษายน ๒๕๕๘- กันยายน ๒๕๕๘

รายละเอียด	ระยะเวลา											
	๒๕๕๘											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ชั้นวางแผน												
๑. วางแผนดำเนินการ				↔								
๒. รวบรวม ศึกษา หาข้อมูล				↔								
๓. กำหนดพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม				↔								
๔. จัดทำกลุ่มเสี่ยงในแต่ละชุมชน				↔								
ชั้นดำเนินการ												
๑. เขียนโครงการเสนอผู้บริหาร					↔							
๒. แต่งตั้งคณะทำงาน					↔							
๓. ประชุมชี้แจงโครงการ				↔								
๔. ประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ทีมงานในศูนย์บริการสาธารณสุข ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.)					↔							
๕. จัดโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพออส.ใน การดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง												
ชั้นสรุปประเมินผล												
๑. ประเมินผลความพึงพอใจ ของออส.												
๒. ประเมินผลความพึงพอใจ กลุ่มเสี่ยง												
๓. ประเมินผลจากการตรวจสุขภาพของกลุ่ม เสี่ยง												

๘. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๘.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลผลิต (Output)

- ร้อยละ ๘๐ ของอาสาสมัครสาธารณสุขเข้ารับการเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง

๒. ร้อยละ ๘๐ ของผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองได้รับการติดตาม
๓. ร้อยละ ๘๐ ของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงมีความรู้และทักษะในการให้คำแนะนำเพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์(Outcome)

๑. ปี๒๕๕๘ อัตราการเกิดผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองรายใหม่ในชุมชนของศูนย์บริการสาธารณสุขสุข ๕๖ ตำบลเจริญ ลดลงร้อยละ ๑๐
๒. ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองในพื้นที่ชุมชนศูนย์บริการสาธารณสุขสุข ๕๖ ตำบลเจริญมีสุขภาพดีขึ้น

๘.๒ วิธีการ/เครื่องมือในการติดตามและการประเมินผล (สำเร็จ)

- ๘.๒.๑ สัมภาษณ์ความพึงพอใจ
- ๘.๒.๒ จากการสังเกต
- ๘.๒.๓ จากการทำแบบสัมภาษณ์
- ๘.๒.๔ ตรวจคัดกรองภาวะสุขภาพ
- ๘.๒.๕ จัดทำโครงการเสริมสร้างศักยภาพ อสส. ในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง
- ๘.๒.๖ ติดตามประเมินผลหลังจากเข้าร่วมโครงการทุก ๖ เดือนด้วยการติดตามเยี่ยมบ้าน

๘.๓ เครื่องมือ

- ๘.๓.๑ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง
- ๘.๓.๒ แบบคัดกรองภาวะสุขภาพของสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ
- ๘.๓.๓ แบบติดตามผู้ป่วยเมื่อขาดการรักษา

๙. ข้อเสนอแนะ

การเสริมสร้างศักยภาพอสส. ควรใช้ความต้องการของอสส.ในพื้นที่นั้นๆเป็นตัวตั้ง ในการกำหนดบทบาทของอสส. โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของอสส. และผู้เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการออกแบบวิธีการดำเนินการ

ควรใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบแนวทางการป้องกันโรคเรื้อรังอื่นๆ รวมถึงควรมีการสร้างนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน เพื่อลดอัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ควรจัดทำคู่มือการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคเรื้อรัง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับอาสาสมัครสาธารณสุข